

BİBLİOGRAFYA

[Bu sûtunda yalnız Hukuk ve Ekonomi eserleri tetkik edilir. Gözden geçirilmesi istenen eserler, iki nüsha olarak, Mecmua Direktörlüğüne gönderilmelidirler].

EKONOMİ SİYASASININ YENİ İDEOLOJİ'LERİ

Fakültemiz Ekonomi Ord. Profesörü *Fritz Neumark* bu isim altında küçük fakat muhtevası itibarile zengin bir kitap çıkartmıştır [1]. Müellifin gayesi, cihanın "özlükle Avrupa memleketlerinin yeni ekonomi siyasasına hâkim olan en mühim ideal ve fikirleri objektif ve sistematik bir tahlile tâbi tutmaktır. „ Neumark eserinde son zamanın ekonomi siyasasının başlıca mevzuları, vefiata, ücrete faize vaki olan müdahaleleri, yeni orta sınıf ziraat, otarşi ve neomerkantilizm politikalarını incelemekte ve muasır devletin bütün bu sahalardaki icraatının ekonomik kaygulardan ziyade ekonomik olmıyan - daha doğrusu *metaekonomik* (mabadı iktisadı) - ülkülerin tesiri altında bulunduğunu tesbit etmektedir.

Bu cümleden olmak üzere fiat ve ücret sahasındaki müdahaleler ahlâki - sosyal hedeflere (meselâ âdil ücretler ve fiatlar teminine) matuftur. Bu müdahalelerde eski Yunan felsefesinin ve skolâstiklerin nazariyelerinin esaslarından birini teşkil eden, her sınıfın mutad hayat seviyesini (*standesgemasser Lebensunterhalt*) idame endişesi sezilmektedir. Faiz hakkındaki cereyanlar (mütedavil sermaye aleyhtarlığı, rantiye ve borsa düşmanlığı), faiz meselesinde hükûmetlerin aldığı tedbirler (mecburî faiz tenzilâtı) yine metaekonomik orta çağ ideolojisinin izlerini taşımaktadır. Nasyonal Sosyalist Partisinin programına bile girmiş olan faiz esaretinin kırılması (*Brechung der Zinsknechtschaft*) esası, onu müdafaa için ileri sürülen esbabı mucibeden vazgeçilecek olursa, tamamen skolâstik ve Patristik doktrinlere uygundur.

Orta sınıf siyasası (büyük mağazalar aleyhindeki tedbirler, küçük sanayiin himayesi ilâ) aynı ahlâki - sosyal ideallere

[1] Fritz Neumark : Neue Ideologien der Wirtschaftspolitik Wiener Staats - Rechts] - Wissenschaftliche Studien. Leipzig und Wien. Franz Deuticke 1936.

tâbidir. Mülkiyet telâkkilerinde de bu yolda mühim tahavvüller olmuş, malikin sosyal vecibeleri ve hususî mülkiyet üzerindeki sosyal hipotek noktalarında gittikçe daha fazla ısrar edilmekte bulunulmuştur. Ziraat siyasasına, orta sınıf politikasına müessir olan ahlâki - sosyal ideallerle beraber ulusal, askerî düşünceler hâkimdir. Etatizm'de, dış ticaret ve sömürge siyasalarında, kısaca neomerkantilizm denilen harekette, ekonomik gayelerden ziyade devletin istiklâlini ve kudretini temin etmek kaygusu rol oynamaktadır. Neumark'ın enteresan bir tahlille izah ettiği gibi, otarşi dahi iktisadî bir temayül olmayup ulusal emniyeti korumak, ekonomik hayatın hareketini intizamlaştırmak, millî tesanüt hissini kuvvetlendirmek hedefleri ile ilgilidir.

Hülâsa harpten evvel ekonomiye tâbi olan siyaset, şimdi onu kendisine tâbi kılmış, bir aleti haline getirmiştir. Eskiden münhasıran olmasa bile başlıca, ulusun maddî refahını arttırmak düşüncesile idare edilen ekonomi siyasası, zamanımızda, ulusal emniyetin temini, sosyal gerginliklerin ve tezatların tahfifi, kapitalizmin dinamizminin yavaşlatılması gibi, ahlâki - içtimaî ülküleri tahakkuk ettirmek için bir vasıta olmuştur. Başka bir tâbirle ekonomi siyasılaştırılmış, ahlâkileştirilmiştir.

Neumark, muasır ekonomi siyasasının ve fikir cereyanlarının hedef ve saiklerini ve bu hedef ve saiklerin menşelerini tahlil ettikten sonra, son bir fasılda bugünkü durumun ekonomi ilmi ve hayat için doğuracağı neticelere temas etmektedir.

Müellif, bugünkü ekonomi nazariyesinin, kısmen olsun, tecritte fazla ileri gitmiş ve ekonomik olmıyan âmil ve saikleri hiç itibara almıyarak şeniyetten uzaklaşmış olduğunu kabul etmekle beraber, bütün metaekonomik temayüllere rağmen, saf ekonomi nazariyesinin idamesi lüzumunda ısrar etmektedir. Nazariye olmadan ekonomik hadiseleri nmünasebetleri, kanunları bulunamaz ve bir ekonomi ilmi mevcut olamaz. Bazı muharrirlerin talep ettikleri "ahlâki ekonomi ilmi", biribirlerinden ayrılmaları lâzım olan iki esasın, ilmin ve imanın, caiz olmıyacak surette karıştırılmasından başka bir netice doğuramaz.

Neumark ekonomi siyasasının gayrı aklı saiklerin bu kadar geniş mikyasta tesiri altında bulunmasının tehlikelerine işaret etmekten de geri durmamaktadır. Ekonomi siyasası şüphe yok ki genel devlet siyasasının bir cüzüdür.

Bu itibarla daima asıl siyasal hedeflerin tesirine maruz bulunacaktır. Bununla beraber bu noktada ifrat mahzursuz değil-

dir. Ekonomi siyasası netice itibarile *ekonomi* siyasasıdır. Ekonomi siyasasını idare edenlerin metaekonomik ideallere kapılarak ulusun maddî refahını yükseltmek esasını unutmaları, yalnız ekonomiyi mutazarrır etmez. Vasıtalı olarak tahakkuku istenen hedeflere de dokunur. Cılız bir ekonomi üzerinde, kültür ve ahlâk bakımından yüksek bir ulus ve kuvvetli bir devlet vücut bulamaz.

Neumark'ın özünü kısaca anlattığımız eseri, bildiğime göre, zamanımızın ekonomik temayüllerini sistematik bir surette tahlil ve izah eden ilk eserdir. Esaslı bir etüdün mahsulü olan bu kitap, muhtelif muasır fikir hareketlerinin kökünü ve mahiyetini aydınlatmakta, bu hareketlerle eski temayüller arasındaki dikkate değer benzerliği meydana çıkartmakta, tarihin bir tekkerrür olduğu sözünün, yeni ekonomik idealler için dahi cari bulunduğunu göstermektedir. Gerçi bazı noktalarda muharririn fikrine iştirak hususunda tereddüt edilebilir:

Ekonomi siyasası hiç bir zaman sırf ekonomik hedeflere, yalnız maddî refahın temini gayesine matuf bulunmamış, daima - hattâ liberalizmin en kuvvetli bulunduğu devrede bile - metaekonomik saiklerin tesirlerini hissetmiştir. Bugün ile dün arasında bu itibarla bir mahiyet farkı değil bir derece farkı vardır. Tabii Neumark'ın söylediği gibi, derece farkı pek büyük olursa, bir mahiyet farkı halini alıp esasta bir tahavvül vukua geldiğinin delili olur. Müellifin tetkikinde göz önünde bulundurduğu memleketlerin Almanya ve İtalyanın ekonomi siyasalarındaki değişme, hakikaten bize, harpten evvele nazaran bir mahiyet farkı karşısında bulunduğumuzu kabul etmek salâhiyeti ni verecek derecede büyük ve cezrîdir. Fakat acaba Fransa, Skandinavya, İngiltere ve Dominyonları, Amerika için dahi aynı şeyi söyleyebilirmiyiz?

Ayrıca, müşahede ettiğimiz cereyanları yeni doğan ekonomik rejimin ana hatlarının emareleri addetmeğe tam manasile salâhiyetlimiyiz? Bunlar, esaslı bir sisteme dayanmayan, farik vasıfları "korku, itimatsızlık, kırtasiyecilik, histeri, istikrarsızlık" olan, içinde bulunduğumuz anormal devrenin geçici tezahürleri değildir?

Mamafi bu noktalara karşı bazı ihtirazî kayıtlar dermeyen edenler de Neumark'ın kitabını istifade ile okuyacaklar ve başlıca fikirlerine temamilen iştirak edeceklerdir.

Prof. ÖMER CELÂL SARC